

Valtuustoaloite Mielikioskin korvaavasta palvelusta

Kaupunginvaltuusto 13.11.2023 § 99

”Mielikioskin toiminta Ylöjärvellä päättyi marraskuun lopussa. Keväällä 2021 avautunut Mielikioski on tarjonnut yli 18-vuotiaille ylöjärveläisille ilman ajanvarausta keskustelutukea mielenterveyden vahvistamiseksi sekä neuvontaa ja ohjausta muiden palvelujen käytössä. Se on myös järjestänyt vertaistukea yhteistyössä järjestöjen kanssa. Mielikioskilla on ollut toimipisteet Ylöjärven sosiaali- ja terveysasemalla sekä Kauppakeskus Elossa.

Mielikioskissa on käynyt keskimäärin 1-2 asiakasta päivässä, joka on joidenkin mielestä vähän. Tämä tarkoittaa vuodessa kuitenkin satoja kävijöitä. Jos näistä kävijöistä edes 1 % saa kioskista avun, eikä ajaudu esim. pahempaan tai syvempään masennukseen, joka aiheuttaa pitkän sairausloman ja inhimillistä kärsimystä, ollaan voiton puolella. Pitkittyneestä masennuksesta tai muusta mielenterveyden ongelmasta aiheutuneet kustannukset ylittävät helposti Mielikioskin vuotuisen kustannuksen.

Ylöjärven kaupungin tulee selvittää voisiko lakkautettavan Mielikioskin tilalle perustaa korvaavan palvelun kaupungin omana toimintana.

Suomen Kataja Valtuustoryhmä”

Päätös

Kaupunginvaltuusto päätti lähettää em. valtuustoaloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus 12.08.2024 § 224
464/05.06.00/2023

Valmistelija:

Hyvinvointipäällikkö Suvi Saarinen

Seloste ja perustelut:

Ylöjärven kaupunki tarjosi ennaltaehkäisevää terveysneuvontaa ja tukea alueen asukkaille aluksi Suomen ensimmäisen Terveyskioskin muodossa ja myöhemmin kehittämishankkeessa perustetun Mielikioskin myötä. Molemmat kioskit perustettiin osaksi perustason sosiaali- ja terveyspalvelujen toimintaa, ja yhteistyötä tehtiin kaupungin vapaa-aikapalvelujen sekä alueen järjestöjen kanssa. Vuoden 2022 lopussa Ylöjärvellä toimineet Mielikioski ja Terveyskioski yhdistyivät yhteiseksi Hyvinvointikioskiksi. Yhdistymisen tarkoituksena oli kehittää toimintaa entistä paremmin väestön tarpeita vastaaviksi vahvistamalla ehkäisevän mielenterveystyön osuutta jo olemassa olevassa kioskitoiminnassa sekä turvata palvelun jatkuvuus hankkeen päätyttyä.

Pirkanmaan hyvinvointialueen päätöksellä Mielikioskin toiminta Ylöjärvellä päättyi marraskuun 2023 lopussa ja Hyvinvointikioski jatkoi toimintaansa tarjoamalla Ylöjärven alueella matalan kynnyksen palveluita hyvinvoinnin ja terveyden tueksi. Perusteluina Mielikioski toiminnan päättymiselle annettiin muun muassa käytössä olleiden resurssien tarve sosiaali- ja terveysasemien mielenterveys- ja päihdehoidon vahvistamiseen ja palveluverkkokokonaisuus.

Palvelujen järjestämisvastuu

1.1.2023 voimaan astuneen sosiaali- ja terveystalvelujen uudistuksen myötä sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämistä vastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Tämä tarkoittaa, että hyvinvointialueet vastaavat perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon, erikoissairaanhoidon, suun terveydenhuollon, mielenterveys- ja päihdetalvelujen, vammaistalvelujen ja ikääntyneiden asuistalvelujen järjestämisestä. Vuoden 2023 alusta alkaen Hyvinvointikioskin toiminta siirtyi Pirkanmaan hyvinvointialueen järjestämistä vastuulla olevaksi perusterveydenhuollon toiminnaksi ja samassa yhteydessä vielä käynnissä oleva Mielikioski -hanke siirtyi hyvinvointialueen hallinnoitavaksi.

Mielenterveyden hoidosta, millaiseksi Mielikioskin toiminta oli määritelty, säädetään terveydenhuoltolaissa (1326/2010). Mielenterveystalveluihin kuuluvat ohjaus, neuvonta ja tarpeenmukainen psykososiaalinen tuki mielenterveyden häiriöiden ehkäisemiseen, tutkimus, hoito ja lääkinällinen kuntoutus monimuotoisina talveluina ja hyvinvointialueet järjestävät kyseisiä talveluja perusterveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa.

Hyvinvoinnin edistäminen on edelleen sekä kuntien että hyvinvointialueen vastuulla, siltä osin kuin ne kytkeytyvät osaksi lakisääteisiä tehtäviä. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) määrittelee, että kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Lisäksi samainen lainsäädäntö määrittelee, että hyvinvointialueella on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy hyvinvointialueen muihin lakisääteisiin tehtäviin.

Mielikioski osana mielenterveys- ja päihdetalvelujen kokonaisuutta

Mielikioskin toiminnan tavoitteena oli nopea avun piiriin pääsy sekä terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen, mielenterveysongelmien ympärillä olevan stigman vähentäminen ja toiminta oli moniammattillista terveyden edistämisen keinoin toteutettavaa auttamis- ja hoitotyötä. Erityisesti Mielikioskissa vahvistettiin potilas- ja omaisyhdistysten kanssa tehtävää yhteistyötä ja vertaistukea tarjottiin yhteistyössä järjestöjen kanssa.

Mielikioski ei korvannut olemassa olevia sosiaali- ja terveystalveluiden tavanomaisia toimintoja, vaan toimi varhaisen tuen tarjoana osana mielenterveys- ja päihdetalvelujen hoito- ja talveluketjuja. Hankkeessa pystyttiin osoittamaan tämän kaltaisen talvelun tarve, mutta myös hoidon nivelvaiheissa tapahtuvan yhteistyön merkitys kokonaisvaltaiselle tuelle. Tästä syystä matalan kynnyksen tukimuotoja ja talveluja on tarkasteltava kokonaisuutena, jolloin yksittäisen talvelun perustaminen ilman toimivaa talveluketjuja ei välttämättä sujuvoita hoitoon pääsyä vaan voi estää tarpeen mukaisen hoidon saatavuutta. Kuten Pirkanmaan hyvinvointialueen edustajakin totesi tiedotteessaan (13.10.2023) hyvinvointialueella kehitetään psykiatrisen hoidon kokonaisuutta ja Mielikioskin kaltaisen toiminta sopii edelleen osaksi hyvinvointialueen talvelutarjontaa.

Mielen hyvinvointia tukevat talvelut

Keskeinen kohderyhmä Mielikioskin toiminnassa olivat kaikki yli 18-vuotiaat kaupunkilaiset, jotka omasta mielestään kaipasivat tukea mielen hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Toimintamuotoina olivat yksilöllinen ohjaus ja neuvonta sekä vertaistuki. Yhteisöllisyyttä korostavat Mielikahvilat eivät toteutuneet, mutta Mielenterveyden ensiapu® - koulutuksia toteutettiin säännöllisesti.

Yksilöllistä tukea mielenterveysongelmien hoidossa on ylöjärveläisille edelleen tarjolla sosiaali- ja terveysasemalla. Lisäksi hyvinvointialue tarjoaa muun muassa etäyhteydellä tukea sekä matalan kynnyksen palveluina Hyvinvointikioski sekä Lähitori-toiminta. Ylöjärven kaupungin omana ohjauksen keinona toimii Jelppi -kysy neuvoa palvelu, jossa ylöjärveläiset voivat kysyä neuvoa mieltä askarruttavaan tilanteeseen ja saada tarvittaessa palveluohjauksellista tukea tilanteeseensa. Hyvinvointialueen Lähitori-toiminta jatkaa Mielikioskillakin toteutettua järjestöyhteistyötä paikallisten potilas- ja omaisjärjestöjen kanssa. Suomen Mielenterveysseura ry -Mieli toteuttaa säännöllisesti Mielenterveyden ensiapu® -koulutuksia. Lisäksi Ylöjärven kaupungin hyvinvointipalvelut tekevät tiivistä yhteistyötä alueen järjestöjen ja Mielenterveysneuvoston kanssa ja järjestävät yhteistyössä yhteisöllisyyttä tukevia tilaisuuksia sekä luentoja.

Pirkanmaan hyvinvointialueen alueellisissa hyvinvointisuunnitelmissa vuosille 2023-2026 kunnille esitetään toimenpide-ehdotuksena kohtaamispaikkojen perustamista. Vastaavia kohtaamispaikkoja on sekä kuntien että hyvinvointialueen hallinoimana toimintana ja tarkoituksena on tarjota yhteinen tila, jonne alueen asukkaat voivat poiketa kysymään, keskustelemaan ja viettämään aikaa. Toimintaa tarjoavat useimmiten alueen yhdistykset ja järjestöt sekä muut kolmannen sektorin toimijat. Nykymuodossaan Ylöjärven kaupungilla ei ole ehdotetun mukaiseen kohtaamispaikka-toimintaan soveltuvaa tilaa, mutta järjestöjen kokoontumisia tuetaan muilla tavoilla ja yhteistyötä vastaavan toiminnan järjestämiseksi tehdään kaupungin kirjastojen ja hyvinvointialueen lähitorin kanssa.

Toimivalta:	Hallintosäntö 32 §
Lisätietoja päätöksestä:	Hyvinvointipäällikkö Suvi Saarinen, 044 481 1471 etunimi.sukunimi@ylojarvi.fi>
Oheismateriaali:	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon... 612/2021 FINLEX®
Esittelijä:	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus:	Kaupunginhallitus päättää ehdottaa kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy hyvinvointipäällikön lausunnon vastauksena aloitteeseen.
Päätös:	Hyväksyttiin.